

25. výročie študijného odboru Ekonomika a manažment podniku na Ekonomickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

Pri príležitosti 25. výročia študijného odboru Ekonomika a manažment podniku sa konalo 2. júna 2017 na Ekonomickej fakulte Univerzity Mateja Bela stretnutie absolventov študijného odboru Ekonomika a manažment podniku.

Program stretnutia bol rozdelený do dvoch častí. Obsahom prvej časti boli 3 vystúpenia, ktoré boli venované a) histórii, súčasnosti a budúcnosti študijného odboru ekonomika a manažment podniku na Ekonomickej fakulte UMB, b) prezentovaniu vedeckovýskumného profilu, publikačnej činnosti a výskumným projektom v študijnom odbore ekonomika a manažment podniku a c) medzinárodnej spolupráci a spolupráci s hospodárskou praxou v študijnom odbore ekonomika a manažment podniku. Druhá časť stretnutia bola venovaná vystúpeniam absolventov. Je potešiteľné, že v diskusii vystúpili viacerí absolventi so zaujímavými a podnetnými príspevkami, ktoré sú pre nás inšpiráciou pri koncipovaní obsahu študijných plánov do budúcnosti.

Akú cestu prešiel študijný odbor Ekonomika a manažment podniku za 25 rokov?

Vznik odboru je úzko spätý s konštituovaním Ekonomickej fakulty. Základom jej vzniku bola Katedra cestovného ruchu a spoločného stravovania Vysokej školy ekonomickej v Bratislave. V akademickom roku 1973/74 sa v Banskej Bystrici vytvorilo detašované pracovisko, z ktorého v roku 1977 po personálnom a materiálno-technickom dobudovaní vznikla Fakulta ekonomiky služieb a cestovného ruchu. Štrukturálne zmeny v našej ekonomike, prechod na trhové podmienky hospodárstva sa premietli aj do systému vzdelávania na fakulte. Okrem tradičného odboru cestovný ruch a spoločné stravovanie sa začali rozvíjať ďalšie študijné zamerania, zmenili sa učebné plány a obsahová náplň predmetov. 1. júla 1992 prijala fakulta názov Ekonomická fakulta, ktorý charakterizuje jej profilovú orientáciu a stala sa súčasťou UMB v Banskej Bystrici.

Odbor ekonomika a manažment podniku gestoruje Katedra ekonomiky a manažmentu podniku. Genéza vzniku tejto katedry siaha do roku 1980, keď boli na Katedre ekonomiky služieb vytvorené dve oddelenia, a to oddelenie pre miestne hospodárstvo a výrobné družstevníctvo a oddelenie pre ekonomiku nevýrobnej sféry a sociálneho rozvoja. V roku 1989 sa pristúpilo ku koncipovaniu novej sústavy študijných odborov, na základe čoho vznikol odbor

ekonomika miestneho hospodárstva a výrobného družstevníctva a 1. októbra 1988 sa zriadila samostatná Katedra ekonomiky miestneho hospodárstva a výrobného družstevníctva, predchodkyňa Katedry drobného podnikania, ktorá vznikla v roku 1989. Pri jej zrode stáli prof. Kontra a doc. Andrejko. V rámci ďalšej obsahovej a organizačnej prestavby štúdia sa v roku 1991 Katedra drobného podnikania pretransformovala na Katedru manažmentu a marketingu, v ktorej sa etablovali viaceré oddelenia. Z nich niektoré sa postupne transformovali do podoby nových katedier. Takto sa z nej odčlenilo oddelenie financií, ktoré sa transformovalo na Katedru financií a oddelenie podnikového hospodárstva, ktoré sa 15. decembra 1995 transformovalo na Katedru podnikového hospodárstva. V roku 2005 sa Katedra manažmentu a marketingu spojila s Katedrou podnikového hospodárstva a vznikla Katedra ekonomiky a manažmentu podniku (KEMP), ktorá je gestorom študijného odboru ekonomika a manažment podniku (EMP). Na katedre sú v súčasnosti vytvorené dve oddelenia: oddelenie ekonomiky podniku a oddelenie manažmentu a marketingu. Katedra má v súčasnosti 23 zamestnancov.

Od roku 1992 začala fakulta postupne organizovať denné i diaľkové štúdium na detašovanom pracovisku v Poprade (so zameraním na ekonomiku a riadenie podniku), ktoré dnes prerástlo do podoby Inštitútu manažérskych systémov. Zamestnanci z tunajšej fakulty dochádzali každý týždeň do Popradu, aby zabezpečovali výučbu a pomohli budovať nové vysokoškolské pracovisko, ktoré je súčasťou nášho odboru. Pripomenutie tejto 25-ročnice by si iste vyžadovalo osobitné zhodnotenie.

Tak ako sa postupne vyvíjala katedra, dozrieval aj odbor ekonomika a riadenie podniku (podľa novej sústavy študijných odborov ekonomika a manažment podniku). Z pôvodného odboru ekonomika služieb a cestovného ruchu sa v roku 1992/93 vyčlenil odbor drobné a stredné podnikanie, ktorý sa postupne transformoval do podoby študijného odboru podnikový manažment. (a v roku 1997 sa objavuje v ponuke študijných odborov na fakulte študijný odbor pod názvom ekonomika a riadenie podniku). Pri jeho budovaní významne pomohol v rokoch 1992 – 1998 prof. Balážik. Svoju pečať budovaniu odboru vtlačili aj prof. Kelemen a doc. Abrahám, ktorí už, žiaľ, nie sú medzi na mi. Nemožno nespomenúť ani prof. Mateidesa, ktorý sa rovnako významne podieľal na jeho konštituovaní. Vážime si ich prínos a pomoc pri budovaní odboru. Pri menách tých, ktorí sa skutočne zaslúžili o vznik odboru, osobitne študijnej špecializácie ekonomika a riadenie malých a stredných podnikov sa vyníma meno prof. Muglera, vtedajšieho vedúceho Ústavu ekonomiky a manažmentu

malých a stredných podnikov na Wirtschatsuniversität vo Viedni, ktorý s tímom svojich spolupracovníkov nezištne dochádzal v rokoch 1992-1994 na našu fakultu a pravidelne počas piatkov a sobôt v 8-hodinových blokoch zabezpečoval výučbu predmetov z ekonomiky a manažmentu malých a stredných podnikov v nemeckom jazyku pre našich študentov i učiteľov.

Archívne materiály EF UMB a publikácia Sprievodca štúdiom na EF UMB, ktorú vydáva naša fakulta od svojho vzniku, dokumentujú za roky 1992-2017 množstvo zmien v obsahu, organizácii štúdia, v názvoch odborov, programov, špecializácií či gestorských pracoviskách študijného odboru EMP. K tým najvýznamnejším z hľadiska obsahu a organizácie štúdia patrili:

1. V roku 1992 sa na fakulte realizovalo **riadne štúdium** formou denného a diaľkového štúdia. Dĺžka štúdia bola **päť rokov**. Prvé tri roky štúdia tvorili spoločný základ, s možnosťou voľby predmetov špecializácie v treťom roku štúdia. Bloky voliteľných predmetov sa ponúkali študentom bez ohľadu na ročník. Podmienkou prijatia na 2. stupeň špecializačného (inžinierskeho) štúdia v štvrtom a piatom ročníku bolo:

- úspešné splnenie študijných povinností v 1. stupni štúdia,
- vykonanie záverečnej skúšky z odborných predmetov a ekonómie,
- vykonanie štátnej záverečnej skúšky z cudzieho jazyka a aktívne ovládanie druhého cudzieho jazyka.

V druhom, špecializačnom inžinierskom stupni štúdia pripravovala fakulta absolventov v troch študijných odboroch Podnikateľský manažment, Cestovný ruch a spoločné stravovanie a Verejná ekonomika a správa.

Vysokoškolské štúdium sa končilo štátnou záverečnou skúškou z vybraných predmetov odboru vrátane obhajoby diplomovej práce. Praktická príprava študentov bola zaradená do 10. semestra, v ktorom sa spracovávala diplomová práca. V čase prázdnin bolo povinnosťou vykonať za prvé tri roky štúdia minimálne štvortýždňovú prax a za päťročné štúdium dvanásťtýždňovú prax.

2. V šk. roku 1995/96 sa v ponuke študijných plánov **prvého stupňa štúdia** objavujú dva št. odbory, a to Manažment a marketing (ktorého gestorským pracoviskom bola Katedra manažmentu a marketingu) a št. odbor Financie (s gestorským pracoviskom Katedry financií), ktoré boli predchodcami št. odboru Ekonomika a riadenie podniku. Počnúc šk. rokom 1997/1998 to už bol št. odbor Ekonomika a riadenie podniku, ktorý gestorovali Katedra

manažmentu a marketingu a Katedra podnikového hospodárstva. V roku 2005 po vzniku KEMP sa už v štruktúre študijných plánov objavuje št. odbor Ekonomika a manažment podniku a od roku 2006/7 sa študijný program pod názvom Business Economics and Management začal realizovať aj v anglickom jazyku.

Významný posun v profilácii št. odboru EMP nastal po roku 2001, kedy bol zavedený kreditový systém štúdia. Zavedenie kreditového systému sa v plnej miere prejavilo v štruktúre predmetov študijného odboru. Zatiaľ čo v prvých rokoch existencie odboru EMP mali programy v 1. stupni štúdia skôr charakter predmetov spoločného základu, postupne dochádza aj v 1. stupni ku koncipovaniu obsahu zohľadňujúceho profiláciu št. odboru ERP.

Štúdium v súčasnom bakalárskom stupni štúdia umožňuje študentom št. odboru EMP získať základné vedomosti v oblasti ekonómie, podnikovej ekonomiky, manažmentu, marketingu, práva, financií a kvantitatívnych metód, na ktoré nadväzujú odborné predmety rozvíjajúce vedomosti v jednotlivých funkčných oblastiach manažmentu, čím absolvent získava predpoklady pre výkon manažérskych funkcií na nižších stupňoch riadenia podniku, ale aj pre samostatné podnikanie. Študijný plán je doplnený predmetmi informatiky, cudzieho jazyka, odbornými predmetmi zahrňujúcimi finančno-ekonomickú analýzu podniku, kalkulácie a rozpočty či medzinárodný obchod. Študent má možnosť vybrať si z 15 povinne voliteľných predmetov a celého katalógu výberových predmetov.

3. V roku 1992/3 sa v **druhom stupni štúdia**, v inžinierskom štúdiu, ponúkal študijný plán Podnikový manažment v troch špecializáciách, a to: Všeobecný manažment, Marketing a Finančný manažment. V šk. rokoch 1995/96 – 1997 sa v št. programe fakulty objavili dva študijné odbory, a to Manažment a marketing a Financie, následne počnúc rokom 1997/98 sa v inžinierskom štúdiu začal úspešne realizovať štud. odbor Ekonomika a riadenie podniku a v rámci neho dve št. špecializácie, a to: Ekonomika a riadenie malých a stredných podnikov a Manažment a marketing. V rokoch 2006 a 2007 bolo ponúkané inžinierske štúdium aj v štud. špecializácii Manažérstvo kvality. Od roku 2010/2011 sa učebný plán Marketingový manažment podniku (MMP) realizuje aj v anglickom jazyku, takže v súčasnosti si môžu študenti vyberať z 3 študijných programov inžinierskeho štúdia, a to: EMMSP, MMP a MMP v AJ.

Jedinečnosť štúdia v 2. stupni štúdia v študijnom odbore EMP spočíva v tom, že umožňuje študentom získať vedomosti v oblasti strategického

manažmentu a marketingu, medzinárodného podnikania, finančného riadenia alebo daňovej problematiky. Špecifikom študijného programu EMMSP je prioritné zameranie na malé a stredné podniky, čo umožňuje istú špecializáciu po absolvovaní štúdia. V rámci štúdia tak študenti získavajú osobitné vedomosti potrebné práve pre riadenie malých a stredných podnikov. Absolvent 2. stupňa štúdia tohto št. programu by mal ovládať moderné metódy riadenia a rozhodovania, kontrolingu, komerčného práva, investičného riadenia a dokázať využívať moderné softvérové riešenia pre podporu manažérskeho rozhodovania. Študijný program dotvárajú dva špecializované bloky PVP (Ekonomika malých a stredných podnikov a Manažment malých a stredných podnikov), pomocou ktorých môže študent sám špecifikovať svoju profiláciu a meniť možnosti svojho ďalšieho uplatnenia.

Absolvent študijného programu MMP má možnosť získať v priebehu 2-ročného štúdia širokú škálu poznatkov zo všetkých oblastí marketingového manažmentu v oblasti výroby, obchodu a služieb. Počnúc akad. rokom 2010/2011 sme otvorili tento št. program aj v anglickom jazyku.

4. Doktorandské štúdium je **tretím stupňom** vysokoškolského štúdia. História realizácie tretieho stupňa štúdia sa datuje do roku 1994, kedy nám bolo MŠ SR zo dňa 30.9.1994 priznané právo na realizáciu doktorandského štúdia v študijnom odbore Podnikovohospodárska teória a management a rozhodnutím zo dňa 13.6.1996 doktorandské štúdium v odbore Ekonomika a riadenie podniku. V súvislosti s novou klasifikáciou vedných odborov sme k 5.11.1997 získali právo na organizáciu doktorandského štúdia v dvoch vedných odboroch, a to 62-03-9 odvetvové a prierezové ekonomiky a 62-70-9 riadenie a ekonomika podnikov. Na základe výsledkov akreditácie potvrdilo MŠ SR fakulte právo organizovať doktorandské štúdium v odbore EMP zo dňa 18.1.2006 a následne zo dňa 30.10.2015.

Z celkového počtu 180 kreditov v študijných plánoch tretieho stupňa štúdia pripadá 60 kreditov na študijnú časť a 120 kreditov na vedeckú časť. Vedecká časť štúdia obsahuje najdôležitejšie úlohy spojené s riešením dizertačnej práce (v súčasnosti je tvorená povinnosťami reprezentovanými publikačnými výstupmi - vedeckými resp. odbornými príspevkami a štúdiami, aktívnou účasťou na domácich či vedeckých konferenciách, seminároch a iných odborných podujatiach súvisiacich s témou dizertačnej práce, aktívnym zapojením do riešenia výskumných projektov a pod.).

5. Atraktivnosť odboru ekonomika a manažment podniku vyplýva z profilu absolventa študijného odboru v 1., 2. a 3. stupni štúdia, z jeho zamerania na jednotlivé súčasti podnikovo hospodárskych predmetov, predmetov manažmentu, marketingu, financií, účtovníctva, medzinárodného obchodu, práva, ekonómie, ale aj kvantitatívnych metód a odborných predmetov v cudzom jazyku. Takáto profilácia absolventa umožňuje jeho široké uplatnenie v hospodárskej praxi.

Záujem o študijný odbor EMP sa prejavuje v stále rastúcom počte uchádzačov o jeho štúdium. Ak sa v začiatkoch otvorenia štúdia v tomto študijnom odbore utvorili v každom ročníku približne tri študijné skupiny so 17-22 študentmi, t.j. maximálne 65 študentov v ročníku, v súčasnosti je to dvakrát viac. V súčasnosti študuje v študijnom odbore EMP v bakalárskom štúdiu v dennej forme 357 študentov (z toho 35 študentov v anglickom št. programe Business Economics and Management) a v externej forme štúdia 77 študentov. V inžinierskom štúdiu študuje v súčasnosti v študijnom odbore EMP v dennej forme štúdia spolu 336 študentov, z toho 37 študentov v anglickom programe Marketing Management a v externej forme študuje 115 študentov.

Pri tvorbe profilu absolventa št. odboru Ekonomika a manažment podniku a tvorbe študijných plánov vo všetkých stupňoch štúdia je v maximálnej miere rešpektované zameranie študijného odboru. Odporúčané študijné plány (v 1., 2., 3. stupni štúdia) sú zostavené tak, aby rešpektovali vzájomnú nadväznosť predmetov a rovnomerné zaťaženie študenta počas štúdia. Obsah študijných plánov sa snažíme koncipovať tak, aby sme zohľadnili najnovšie poznatky vedy v príslušnom študijnom odbore, ale rovnako aj nároky a požiadavky praxe. Pri tvorbe št. plánov sa snažíme zohľadňovať aj výsledky prieskumov, osobných stretnutí, najlepšie skúsenosti partnerských škôl doma i v zahraničí a zistenia zo spätnej väzby od absolventov.

Snaha prepojiť výučbu s praxou viedla v posledných rokoch k hľadaniu nových foriem a metód výučby vo všetkých stupňoch štúdia. Prejavilo sa to vo zvýšení podielu hodín určených na aktívne formy výučby v podobe riešenia konkrétnych prípadových štúdií z praxe, povinnosťou ukončiť predmet spracovaním písomných projektov, ktoré je treba aj prezentovať a obhájiť, vo zvýšenom počte zapájania zástupcov podnikateľskej praxe na vybrané prednášky (dnes už môžeme konštatovať, že ich počet každým rokom rastie), odbornými exkurziami do vybraných podnikov a pod. Možno konštatovať, že oproti minulým rokom sa podiel aktívnych foriem výučby či

podielu seminárov a cvičení na celkovej výmere počtu hodín výučby zvýšil. Cieľom je aktivizovať študentov tak, aby boli schopní komunikovať, vyjadriť a obhájiť svoj názor, analyzovať ekonomické procesy v podniku, navrhovať a aj zdôvodňovať manažérske rozhodnutia.

6. Neoddeliteľnou súčasťou činnosti katedry je aj **vedeckovýskumná a publikačná činnosť**. Vedecko-výskumná činnosť katedry ekonomiky a manažmentu podniku ako garanta študijného programu ekonomika a manažment podniku sa od vzniku jej predchodkýň (Katedry podnikového hospodárstva a Katedry manažmentu a marketingu) postupne rozširovala. Ťažiskom práce katedier v ich začiatkoch bolo riešenie fakultných grantových projektov a individuálnych grantových úloh. Neskôr sa katedry začali orientovať najmä na riešenie projektov v rámci grantových agentúr pri Ministerstve školstva SR a na riešenie medzinárodných projektov.

Súčasťou vedecko-výskumnej práce katedry bolo za uvedené obdobie riešenie takých úloh, ktoré rozvíjali študijný odbor ekonomika a manažment podniku a jeho jednotlivé programy.

Úlohou pracovníkov katedier, a to nielen KPH a KMM (neskôr KEMP), ale aj pracovníkov ostatných katedier, ktorí sú zaradení do študijného odboru EMP, bolo tiež skvalitňovať obsah a formy výučby jednotlivých študijných disciplín a zabezpečovať ich študijnou literatúrou prostredníctvom publikačnej činnosti, vykonávať vedeckovýskumnú činnosť s orientáciou na podnikanie, v tom aj na ekonomiku sektora malého a stredného podnikania, marketing, manažment podnikov, personálny manažment a manažment kvality, publikovať jeho výsledky.

Pracovníci zaradení do tohto študijného odboru riešili výskumné projekty zaradené podľa priorít vedecko-výskumnej činnosti EF UMB do priority 2 Postavenie podniku v procesoch transformácie, integrácie a globalizácie a priority a do priority 3 Manažment ľudských zdrojov a kvality. V súčasnosti je to prioritou Udržateľný rozvoj podniku v dynamicky sa meniacom prostredí, v rámci ktorej sa výskum orientuje.

Postupne sa zameranie projektov rozširovalo tak, ako prichádzali nové výzvy v rozvoji vedy a výskumu a v obsahovom zameraní študijného odboru. Významné postavenie vo vedecko-výskumnej činnosti mali medzinárodné projekty, zamerané na internacionalizáciu malých a stredných podnikov v krajinách V4, na trianglové vzťahy Management – Enterprise – Benchmarking v podnikaní, v tom aj v medzinárodnom podnikaní, na Relationship marketing, na riešenie projektu Európskej komisie

orientovaného na informačnú kampaň pre spotrebiteľov v SR, ČR a Slovinsku - Faktory rozhodovania sa spotrebiteľa, na riešenie projektu MANTRA - Management Throug Autonomy, prostredníctvom ktorého sa pripravovala medzinárodná akreditácia študijného odboru ekonomika a manažment podniku, na projekt Socrates-Grundvigt s orientáciou na sociálnu inklúziu, na problematiku budovania technologických klastrov, či na riešenie projektov EQUAL zameraných na kvalitu a nové podnikateľské modely pre rozvoj sociálnej ekonomiky.

Dnešný odbor Ekonomika a manažment podniku vychoval za obdobie svojej existencie stovky absolventov, ktorí dnes zastávajú významné pozície v hospodárskom a spoločenskom živote. Meno fakulty a odboru rastie aj vďaka nim. Mnohí absolventi to potvrdzujú. Ohlasy praxe svedčia o ich šikovnosti, znalostiach, zodpovednosti v rôznych pracovných i riadiacich pozíciách. Sme radi, že uplatnenie našich absolventov v praxi dosahuje takmer 100 %. Sme hrdí na všetkých, ktorí úspešne reprezentujú náš odbor a fakultu.

A čo do budúcnosti? Odbor čaká niekoľkonásobná akreditácia, ktorá by mala zhodnotiť jeho pripravenosť a schopnosť byť plnohodnotným študijným odborom. Bude to náročný proces. Študijný odbor Ekonomika a manažment podniku nevytvárajú len zamestnanci Katedry ekonomiky a manažmentu podniku, ktorá je gestorom študijného odboru, ale aj zamestnanci iných katedier (a nie je ich málo). Tí všetci sa spolupodieľajú na výsledkoch odboru. Odbor bude tak silný, ako silní v spomínaných oblastiach činnosti budú jednotliví členovia odboru. Želáme si, aby o 25 rokov, keď sa budú hodnotiť výsledky ďalšej práce, mohli naši pokračovatelia konštatovať, že boli vytvorené dobré základy.